

BARRAQUER

La ciència, als ulls dels Barraquer

Després de celebrar el primer mig segle de vida de l'Institut Barraquer i d'organitzar un congrés mundial d'oftalmologia, la prestigiosa nissaga mèdica barcelonina continua investigant les millors fórmules mèdiques perquè el món hi vegi una mica millor.

Imatge d'Ignasi Barraquer amb el seu fill Joaquim, quan tenia 13 anys.

Joaquim Barraquer és l'actual director del Centre Oftalmològic i co-fundador, amb el seu pare, del Banc d'Ulls, el segon de tot Europa, amb 160.000 afiliats.

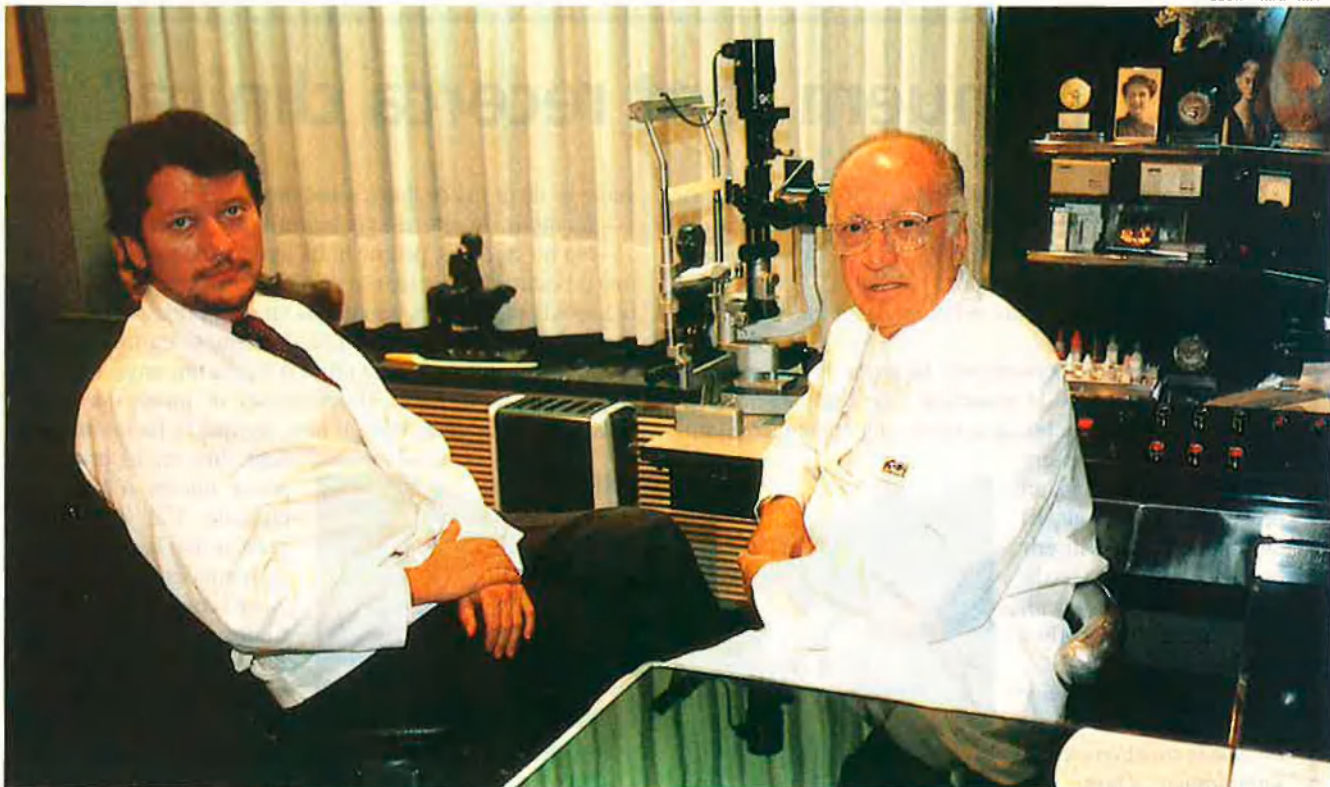
"Mai no se sap tot. En el camp de la ciència els camins per investigar són infinits i el que es descobreix s'ha de perfeccionar". Aquesta consigna és d'una persona que manté una voluntat insaciable de saber més i més, un afany indiscutible d'investigar i descobrir nous horitzons. El professor Joaquim Barraquer té setanta-un anys, fet que no li impedeix pas de continuar baixant a la sala d'operacions avantguardista de la seva clínica tres cops la setmana. El prestigiós oftalmòleg català és el tercer pilar de l'obra Barraquer, un cognom brillantment associat a l'evolució

mèdica contemporània. El Centre d'Oftalmologia Barraquer, al carrer de Muntaner de Barcelona, és un complex científic on s'han gestat avenços considerables en el camp de l'oftalmologia moderna. La cirurgia de cataractes, el trasplantament de còrnia i el Banc d'Ulls per al tractament de la ceguesa són tres aspectes mèdics que la família Barraquer ha descobert, renovat i potenciat al llarg d'aquest segle.

Una tradició centenària. El primer pas el va fer Josep-Antoni Barraquer (1852-1924), precursor dels estudis d'histologia de Santiago Ramón y Cajal. Creador del

dispensari oftalmològic de l'antic Hospital de la Santa Creu i primer catedràtic d'aquesta especialitat mèdica a la Universitat de Barcelona, els seus treballs de patologia ocular van obtenir el reconeixement de la comunitat científica mundial. Va llegar a la ciència una extensa col·lecció de peces d'anatomia ocular, dipositada al Centre Barraquer, entitat fundada pel fill, Ignasi Barraquer (1884-1965), l'any 1941. Ignasi Barraquer, que mereix la qualificació de català universal, va revolucionar la feina que havia iniciat el seu progenitor i hi va aportar unes certes dosis de modernitat. Els estudis de mecànica, modelatge i arts plàstiques influeixen decisivament en el disseny dels singulars aparells que han dinamitzat la tasca de l'oftalmòleg. La visió futurista d'Ignasi Barraquer és evident en l'estil arquitectònic de la Clínica que porta el cognom de la família. L'aplicació de l'acer, l'alumini i el vidre, amb l'ús de colors foscos o la implantació d'un sistema d'aire condicionat, sorprèn el visitant del Centre, que no pot estalviar-se de tocar l'ull Oudjat que Ignasi Barraquer va situar al portal de l'edifici. Es tracta de la rèplica de l'ull sa de la mitologia egípcia, símbol que Tutankhàmon duia penjat al coll amb la voluntat que li preservés la vista en el llarg viatge cap al paradís espiritual. Un bon dia del 1917, en un clar paral·lelisme amb l'experiència d'Isaac Newton i la poma de la gravetat, Ignasi Barraquer, home dotat d'un gran sentit de l'observació, va concebre la idea

d'extreure la cataracta d'ull mitjançant una ventosa, després de veure una sangonera d'aquari atrapant una pedra amb la seva anatomia llefiscosa. Fou l'inici de la facoèresi, tècnica d'extracció del cristal·lí mitjançant l'erisífac, un estri intel·ligent que s'adaptava a les condicions físiques de l'ull humà i que substituïa la temible pinça afilada per una suau ventosa. La novetat va revolucionar l'oftalmologia mundial quan Ignasi Barraquer va presentar l'aparell amb una metàfora prou suggerent: "Senyors, comparin la pinça amb l'ungla d'un gat i la meua ventosa amb els llavis d'una dona bonica; què s'estimen més de sentir sobre la seva galta?"

L'Institut Barraquer: cinquanta anys d'estudi científic. L'obra d'Ignasi Barraquer ha comptat amb la continuïtat dels fills: Josep Ignasi, mort recentment, qui fou fundador de l'Institut Barraquer d'Amèrica, l'any 1962, i Joaquim, actual director del Centre Oftalmològic, co-fundador, amb el seu pare, del Banc d'Ulls (1962), el segon de tot Europa, amb 160.000 afiliats, i director executiu de l'Ins-

titut Barraquer, eina bàsica per a difondre i intercanviar coneixements d'oftalmologia amb centres de tot el planeta.

"Crec que la vocació va néixer amb mi mateix. Les ciències naturals, la biologia i les converses amb el meu pare em van portar cap a l'oftalmologia". Joaquim Barraquer ha dedicat tota la vida a l'estudi de la patologia ocular, amb un esperit solidari admirable. La recerca docent, la creació de cursos i seminaris, la difusió de publicacions mèdiques especialitzades i, en general, la promoció de l'oftalmologia, són algunes de les iniciatives que ha dut a terme el professor Barraquer, amb la clara voluntat de compartir els seus coneixements mèdics. Aquesta tasca divulgativa, la vehicula l'Institut Barraquer, que acaba de fer els primers cinquanta anys d'existència. Des del 1956, cada lustre, organitza a Barcelona un Curs Internacional d'Oftalmologia, i del 1972 ençà hi ha en marxa l'Escola Professional d'Especialització Oftalmològica, adscrita a la Universitat Autònoma de Barcelona. Des d'unes sales d'operacions concebudes per al treball en equip

i docent Joaquim Barraquer mostra periòdicament la seva feina en directe o a través de més de 120 films mèdics rodats mercès a l'equipament audiovisual de què disposa la sala d'operacions de ciència-ficció del professor. Segons Joaquim Barraquer, "com que som pobres de temps, hem dissenyat sales d'operacions destinades a treballar en equip amb la màxima eficiència i el mínim de temps mort". Aquesta tasca li ha valgut el reconeixement de la Generalitat de Catalunya amb la Creu de Sant Jordi, atorgada a l'Institut l'any 1986. Però el millor premi del professor Barraquer és el de poder confiar la continuïtat de la seva tasca als seus fills Elena -amb consultori propi a Torí- i Rafael, cap del departament de Cirurgia Receptiva i sots-director del Centre Oftalmològic. La tradició de la família sembla salvaguardada pels hereus de Joaquim Barraquer, el qual no es cansa d'advertir que per molts avenços tecnològics i per més instrumental que s'utilitzi, "no hi ha res que pugui substituir l'ull clínic..."

Rafael Ignasi Barraquer (esquerra) i Joaquim Barraquer. La tradició de la família, que ja compta quatre generacions d'oftalmòlegs, sembla salvaguardada pels hereus de Joaquim Barraquer.

Jordi Finestres